

Những Nguyên Dân Việt Nam

• TRỊNH GIA MỸ

Lâu lắm rồi. Đầu như là từ hồi rời khỏi Việt Nam hay từ hồi đặt chân đến đất Mỹ này, tôi không nhớ rõ lắm. Nguyên Đán trong tôi thật sự đã không còn nữa. Tôi không có thì giờ để thấy lòng dừng đọng? Tôi không biết. Nhưng tôi biết có một điều: Mỗi sáng, khi nhìn những tờ lịch của tháng chạp rơi dần đi, tôi đã không còn thấy lòng mình rộn rã để chuẩn bị đón chờ những ngày Tết đến nữa. Tôi thấy tôi như một người xa lạ không có cảm xúc; nhìn cái Tết đến với cuộc đời mình bằng đôi mắt lạnh lùng, thờ ơ. Bởi thế, những cái Tết đến với tôi đã không còn là Tết nữa. Hoặc nếu có cũng chỉ là một dịp để nhìn lại những ngày Tết đã qua. Để nhớ lại những Nguyên Đán đã khuất ở quê nhà xa lắc xa lơ tận bên kia nửa vòng trái đất. Tôi vẫn có những cảm giác rộn ràng mỗi khi nghĩ về nơi mà tôi đã bỏ đi. Rằng ở đó tôi vẫn còn có một mái nhà. Tôi vẫn còn có những người thân. Tôi vẫn giữ được đầy ắp những tình bạn. Tuy không còn gần gũi nhưng rất là thân thiết cận kề. Cho nên năm nào cũng vậy. Đối với tôi, Nguyên Đán không những chỉ là một khởi đầu cho những ước mong. Không những chỉ là một bất cầu cho những lời chúc. Không những chỉ là một khởi điểm của thời gian với cái nhìn về tuổi tác. Mà Nguyên Đán còn là một dịp cho tôi ném cái nhìn của mình đi xa hơn, về những Nguyên Đán trước. Những Nguyên Đán Việt Nam có bàn thờ ông bà hương khói rất thiêng liêng, và có những lòng rất trang trọng mở ra để đón mừng ngày xuân tới. Bây giờ, dù đã nhiều Nguyên Đán trôi qua ở Cali. Dù đã cố gắng cho những ngày Tết có đầy đủ những tập tục quen thuộc của người Việt Nam ngày cũ. Nguyên Đán vẫn chưa trọn vẹn. Buổi sáng mông mốt, thức dậy với lòng mình mở ra thật ẽ ả, tôi muốn bảo các em tôi hãy tụ họp đầy đủ để chúc thọ ba má tôi. Tôi

muốn bảo các con tôi hãy rất thành kính để chúc mừng ông bà chúng. Nhưng khi dơ cánh tay ra để mở lấy những cánh cửa phòng còn khép, tôi đã chợt thấy mình hụt hẫng khi nhìn vào bên trong là những cái phòng không, những chiếc giường trống. Các em tôi đã đi làm từ lúc nào. Có thể từ lúc trời chưa sáng. Có thể từ lúc sương còn dày. Và khi quay sang với các con tôi, chúng đang sửa soạn đến trường như mọi người khác. Mọi người thân nhiên tiếp tục cuộc sống thường nhật. Nguyên Đán trong tôi cứ thân nhiên về. Bằng những bước chân thập thò ngày củ. Bằng nguyên vẹn những cảm xúc xa xưa của hơn mười năm về trước, trong trí tưởng tôi nhớ lại. Hồi đó, Nguyên Đán đối với mọi người mới hân hoan làm sao! Lòng người mới như những quần áo mới. Sáng mông mốt mở cửa ngõ ra với phong pháo thật dày. Xác pháo đỏ đầy sân để trọn năm phúc, lộc được đầy đủ. Nụ cười rạng rỡ trên môi mọi người cùng với nụ cười dòn tan như pháo. Nhà tôi có cái lệ dùng cơm sáng thiệt sớm với đầy đủ mọi người trong nhà trước khi đi xuất hành chúc Tết những người thân lớn. Làm như vậy mọi người ước mong sẽ được quây quần thương yêu nhau trọn cả năm. Bây giờ ở đây, cũng đầy đủ mọi người trong gia đình. Cũng lo lắng thương yêu nhau. Vậy mà chưa có năm nào gia đình tôi có một bữa cơm đầu năm quây quần đầy đủ. Cố gắng lắm rồi thế nào cũng có một người vì công việc làm không thể xin phép nghỉ được hoặc không thể bỏ đi một buổi học được. Lần nào tôi cũng tự an ủi mình thôi thì sang năm chắc sẽ đầy đủ hơn. Và như thế bao nhiêu cái Tết đã trôi dần qua. Mông mốt cho những đứa nhỏ đi chùa. Ngồi chùa quả có đông hơn ngày thường nhưng vẫn không dấu được vẻ điều hiu của nó. Nhìn má tôi quỳ trong chánh điện với đôi mắt hướng về đức Phật, tôi mới chợt nhớ lại một tuổi

đôi nữa lại chồng lên vai má tôi. Tóc má tôi lại bạc thêm một chút. Đôi mắt má tôi lại xa xăm thêm một chút. Và nỗi nhớ quê nhớ nhà của má tôi lại được dịp lớn hơn một chút nữa. Tôi biết má tôi đương khẩn nguyện để có một ngày nào đó về thăm lại ngoại tôi, để được đi lại trên con đường đất đỏ lầy lội sau những cơn mưa. Để được thấy cây vú sữa trồng trước cửa nhà ngoại tôi cành quằn sai trái. Và để được nghe thấy tiếng gà gáy ó o mỗi ngày hùng đông sáng. Tôi biết Nguyên Đán sẽ dẫn dắt trí tưởng má tôi trở lại nơi chôn nhau cắt rún bằng những hình ảnh đậm nét nhất. Tôi không biết sẽ nói với má tôi một lời nào đó để làm loảng đi những khúc phim đang chiếu nhanh lại trong tâm hồn má tôi. Vì rõ ràng, những hình ảnh đó cũng đang trở lại thật nhanh với tôi, bây giờ, trong trí tưởng tôi lảng vảng. Tôi cũng nhớ đến Lăng Ông. Ngày Tết mà vào được chánh điện để xin xăm chắc là phải vất vả lắm. Người này nối đuôi người kia để chờ đến phiên mình. Trong làn khói hương nghi ngút tôi nghe thấy thanh âm của những hồi chuông xen lẫn tiếng thì thầm khẩn nguyện. Đầu đó là những ông thầy đồ áo the thâm tóc bạc, những câu đối đỏ chữ vàng, những bài xăm trang trọng... Và những Nguyên Đán tôi rạng rỡ không còn nữa. Ngày mồng một, vợ chồng tôi vẫn cố sắp xếp thì giờ đi hội chợ Tết, để nhắc nhở con tôi nhớ đến những tập tục cổ truyền của một nơi mà chúng đã được sinh ra. Nhưng những đứa con tôi lại không thích đợi chờ những màn tế lễ cổ truyền bằng những trò chơi games đầy đầy trong hội chợ. Chúng cũng không thích đứng nhìn các cụ già ngồi trầm ngâm trước bàn cờ tướng hàng giờ bằng những màn chơi ly, bắn súng. Và gian hàng ăn trong hội chợ vẫn hấp dẫn chúng hơn. Tôi đành phải mỗi năm mỗi nhắc nhở chúng. Hy vọng với số tuổi lớn dần theo thời gian, các con tôi sẽ nhớ đến cội nguồn của chúng và sẽ không quên những tập tục phải có của một Nguyên Đán Việt Nam. Một Nguyên Đán vẫn sáng ngời trong lòng cha mẹ chúng mỗi khi nhớ đến. Và Nguyên Đán nào ở đây cũng gọi tôi nhớ đến những Nguyên Đán năm xưa. Có những mái nhà quét vôi mới. Có đèn đuốc trong nhà ngoài ngõ sáng choang. Có những bộ lơ đồng đánh bóng. Có nồi thịt kho. Có đĩa dưa giá. Có quả dưa xanh. Có câu đối đỏ... Lòng tôi vẫn rộn lên mỗi lần nghĩ đến tiếng pháo dồn tan trước cửa nhà tôi sáng ngày Mồng Một. Và những tiếng trống múa lân thôi thúc dồn dập kéo dài cả tuần lễ sau đó. Bây giờ, mỗi năm Tết ở Việt Nam tôi pháo có còn nổ? Lòng người có còn thơ thới hân hoan? Tôi hình dung ra

được con đường cũ xóm tôi. Những mái nhà tường vôi loang úa. Những thân người xơ xác héo gầy. Những đám con nít xúng xính trong bộ đồ cắt không vừa khổ, với đôi mắt trong sáng nhưng chắc đã không còn đủ nét tinh anh. Và những người bạn tôi, với những ngày lao động nhiều hơn để lập thành tích chào mừng ngày xuân mới. Tôi liên tưởng đến những khu cửa hàng quốc doanh. Chắc là phải có những đoàn người chen chúc nhau xếp hàng từ ba, bốn giờ khuya để được mua hàng phân phối. Chắc là phải có những cái áo sờn vai không đủ chen thân. Chắc là phải có những cặp mắt lão liên giành giạt nhau chỗ đứng chỗ ngồi? Và chắc là cũng phải có những màn cãi nhau vì miếng thịt chia không đều, vì chút bột ngọt phân còn thiếu? Chuyện gì lại không có thể xảy ra ở một nơi mà con người luôn bị đe dọa và thiếu thốn từ vật chất đến tinh thần? Tôi không dám nghĩ đến Nguyên Đán ở quê tôi bây giờ nữa vì sự thật nào cũng gây lắm cảnh đau lòng. Nguyên Đán, Nguyên Đán! Tôi vẫn luôn sống bằng những hình ảnh cũ trong một Nguyên Đán mới! Ngày Xuân, nhìn các con tôi hồn hử cầm những bao lì xì đỏ tôi lại liên tưởng đến tôi ngày nào. Tôi biết chắc con tôi sẽ không có những cảm giác nôn nao chờ đợi từng ngày như mẹ chúng ngày xưa. Chúng cũng không có những niềm vui náo nức mỗi lần nghe tiếng pháo đi đùng nổ vang ngoài ngõ. Nhưng nhìn chúng, tôi lại thấy rõ tôi của những ngày thơ ấu đứng lơ ngơ đếm tiền hoài mà không biết đã có được bao nhiêu. Tôi nghe rõ tiếng lúc lắc của những hột bầu cua cá cộp. Tôi nhìn thấy người đứng ngồi bên những sông bài. Tôi nhìn thấy ngoại tôi vừa ăn trà xía thuốc vừa tươi cười nhìn đàn cháu đang ngấu nghiến bên đĩa mít bí, theo lèo. Khuôn mặt ngoại tôi phúc hậu, rạng rỡ biết là bao. Nguyên Đán nào của tôi ở quê nhà cũng là những Nguyên Đán đáng nhớ cả! Làm sao tôi có được những cảm giác nôn nao mỗi khi nhìn thấy cửa nhà được thay bằng màu sơn mới? Làm sao tôi có được những bồi hồi rộn ràng khi ngồi tỉ mỉ sắp xếp những củ dưa kiệu trắng phau vào keo? Làm sao tôi có được những thứ tôi mất đi từ khi tôi mất quê tôi? Không làm sao được cả. Ngày Xuân, ngồi vào bàn, cố viết những dòng thăm hỏi đầu năm đến bạn bè tôi còn lại ở quê nhà. Tôi không biết mình nên viết những gì? Nhắc lại những ngày đã qua ư? Không thể được. Tôi không muốn gọi thêm những nỗi buồn mới cho những người vốn đã có những phiền muộn. Tôi ở đây, chạy đua với cây kim đồng hồ từng phút từng giây. Cuối tháng lo trả những cái bills. Đầu tháng đã lo

không biết còn được job chẳng? Không gian với tôi hoàn toàn mới lạ. Vậy mà tôi còn cảm thấy buồn, mỗi khi đầu óc được rảnh rang. Hướng gì bạn tôi, sống trong một cái xã hội đi thụt lùi mà mỗi một góc phố, mỗi một con đường còn ghi lại biết bao là dấu tích của những người đã bỏ đi. Sống âm thầm bằng những kỷ niệm ôm ấp từng ngày, bạn nghĩ, có nỗi buồn nào hơn? Còn kể về những Nguyên Đán ở nơi này ư? Lại càng không thể được. Tôi không có đủ can đảm gửi một bức thư về Việt Nam mà trong đó có kể rằng hội chợ Tết bên này lớn lắm. Có giải thưởng khiêu vũ đẹp. Có giải thưởng mặc quần áo đẹp. Có giải thưởng cho người trang điểm đẹp nữa. Những giải thưởng lạ lùng như thế, ở một nơi mà con người không thể biết được chuyện gì sẽ xảy ra cho mình năm phút sau đó, làm

sao mà tưởng tượng ra được? Hay là tôi sẽ viết về cho bạn tôi sự thương nhớ quê nhà? Mà nào phải riêng tôi. Ai rời bỏ nơi chôn nhau cắt rún của mình mà lại chẳng nhớ? Ai từ bỏ sự nghiệp nửa đời gầy dựng của mình mà lại chẳng đau? Nhưng sự thương nhớ đó, nếu thử làm một cuộc so sánh với sự sống ở quê nhà bây giờ, có hơn không? Chắc chắn là không. Bởi vì còn biết bao nhiêu bạn bè tôi, chỉ mong được hít thở không khí mà chúng ta được hít thở hôm nay, chỉ vài phút thôi rồi ra sao cũng được. Cuối cùng, tôi đã chẳng viết được gì cho bạn tôi cả. Có chăng là những nhớ thương cất dấu trong lòng. Ngày Tết, khi ngồi vào bàn cơm, tôi sẽ nói với con tôi, như tôi vẫn luôn nhắc nhở chúng rằng đừng hoang phí gì cả. Hãy thương yêu và san sẻ những gì con có được hôm nay với những người

còn ở lại. Tôi chắc là các con tôi sẽ chẳng biết một chút gì về cuộc sống ở Việt Nam đâu, nhưng lớn lên chắc cũng sẽ hình dung được rằng nơi mà mẹ cha chúng đã tiêu pha nửa đời ở đó, con người không còn được sự tự do tối thiểu để lo lắng cho sự sống của mình và của con cái của mình nữa.

Hôm nay, Nguyên Đán lại về. Nhớ đến những Nguyên Đán đã qua lại liên tưởng đến Nguyên Đán của Việt Nam bây giờ và sắp đến. Bạn có đi hái lộc đầu năm không? Xin hái giùm cho tôi một nhánh Việt Nam cắm vào giữa bàn thờ nhà tôi. Để tôi cảm được trong gió mùi trầm hương thiêng liêng của đêm trừ tịch. Để tôi nghe được tiếng pháo dồn tan buổi khai ngô đầu năm. Để tôi thấy được ngoại tôi ngồi trên bộ ván gỗ vừa nhai trầu nhóp nhép vừa tươi cười nhìn đàn cháu tung tăng. Và để tôi thấy lại được tôi của êm đềm ngày Nguyên Đán cũ. Ôi! Những Nguyên Đán Việt Nam nay còn đâu!

VIETNAM

